

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS 2004 M. BALANDŽIO 29 D. NUTARIMO NR. 526 „DĖL
DIENPINIGIŲ IR KITŲ KOMANDIRUOČIŲ IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO“ PAKEITIMO
PROJEKTO (TAP-22-242(2) (21-33089(4))**

2022-03-24 Nr. NV-728

Vilnius

Rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Vidaus reikalų ministerija.

Tikslas – reglamentuoti komandiruočių išlaidų apmokėjimą regionų plėtros tarybose, atsisakyti komandiruočių trukmės ribojimo, užtikrinti darbuotojų lygiateisiškumą, kai susitariama dėl maksimalių dienpinigių dydžių mažinimo, numatyti neišmokėtų dienpinigių mokėjimą kartu su darbo užmokesčiu.

Esama situacija:

- Pagal Regioninės plėtros įstatymą (įsigaliojo 2022-03-01) regionų plėtros tarybų kolegijų nariams komandiruotės išlaidos apmokamos Vyriausybės nustatyta tvarka, tačiau ji nėra numatyta.
- *Komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklėse* nustatytas ribojimas komandiruoti darbuotojus į užsienio valstybes ilgesniam nei 30 kalendorinių dienų laikotarpiui. Kariai ir krašto apsaugos sistemos darbuotojai į užsienio valstybes gali būti komandiruojami iki 90 dienų. Tai varžo įstaigų vadovų teisę priimti sprendimus dėl ilgiau trunkančių komandiruočių.
- Komandiruojant darbuotoją į užsienio valstybę, jam apmokamos kitos su komandiruočiu susijusios būtinosios išlaidos (pvz. komisinis atlyginimas, miesto (ekologinis), registracijos į reisą, registruoto bagažo mokesčiai, bagažo saugojimo, būtinų skiepų ir vaistų nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos ir kt.), tačiau nėra įtrauktos COVID-19 testo ar kitų testų, reikalingų komandiruotės tikslais, išlaidos.
- *Dienpinigių mokėjimo tvarkos apraše* nustatyta, kad dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius, jeigu tokie dydžiai numatyti kolektyvinėje sutartyje ar darbo sutartyje. Dienpinigių dydžiai negali būti mažesni kaip 50 proc. patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių. Valstybinė darbo inspekcija, atlikdama patikrinimus ir nagrinėdama darbo ginčus, neretai nustato, kad darbdaviai darbo sutartyse nenurodo konkretaus dienpinigių procento ir toje pačioje įmonėje darbuotojams moka skirtingas dienpinigių sumas. Darbdaviai teigia, kad dienpinigių suma mažinama atsižvelgiant į darbuotojo darbo kokybę, užduočių neįvykdymo aplinkybes, padarytus pažeidimus ir pan., t.y. darbuotojui iš dienpinigių išskaitoma tam tikra suma, o tai prieštarauja Darbo kodeksui ir Civilinio proceso kodeksui.
- Apraše numatyta, kad, jeigu kolektyvinėje ar darbo sutartyje ir (arba) įstaigos vidaus teisės aktuose nenustatyta kitaip, ne vėliau kaip paskutinę darbo dieną iki komandiruotės pradžios darbuotojui privalo būti išmokėtas ne mažesnis kaip 50 proc. apskaičiuotų dienpinigių avansas. Grįžus iš komandiruotės dienpinigiai perskaičiuojami ir neišmokėta jų dalis išmokama ne vėliau kaip darbo užmokesčio mokėjimo dieną. Kyla neaiškumų dėl dienpinigių mokėjimo tvarkos ir terminų, kai darbuotojas siunčiamas į ilgesnės trukmės komandiruotės arba kai komandiruotė prasideda vieno mėnesio pabaigoje ir baigiasi kitą mėnesį.
- VDI duomenimis, 2021 m. I– III ketvirtį gauti 4 282 prašymai išnagrinėti ginčą, iš jų 795 prašymai (apie 19 proc.) – transporto sektoriuje. Pagrindinės ginčų kilimo priežastys – avanso ir dienpinigių mokėjimo tvarka. Darbo ginčų komisijoje apie 13 proc. prašymų yra dėl nesumokėtų dienpinigių išieškojimo, apie 63 proc. – dėl avanso grąžinimo. Gana daug problemų darbuotojams kyla transporto įmonėse, jie jaučiasi nesaugūs dėl galimo dienpinigių sumažinimo komandiruotės pabaigoje (pvz. sunaudota per daug kuro, įvyko avarija, per ilgai užtruko ir t. t.). Galiojantis

reguliavimas neįpareigoja darbdavių dienpinigius mokėti kartu su darbo užmokesčiu, todėl nėra teisinio pagrindo jų reikalauti anksčiau, nei pasibaigs komandiruotė, nepaisant to, kokia komandiruotės trukmė, kokioje šalyje darbuotojas dirba ir kokios jo padidėjusios išlaidos komandiruotės metu, kurias ne visais atvejais galima padengti dienpinigių avansu.

Esmė. Nutarimo projekte:

- Komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklėse numatomos nuostatos dėl regionų plėtros tarybų. Regiono plėtros tarybos kolegijos nariui atlyginimas komandiruotės metu bus mokamas už darbo laiką atliekant kolegijos nario pareigas, vadovaujantis Regioninės plėtros įstatymo 25 str. 1–3 ir 5 dalimis. Siuntimas į komandiruotę užsienio valstybėje turės būti įformintas atitinkamos regiono plėtros tarybos kolegijos;
- atsisakoma komandiruočių trukmės ribojimo valstybės politikams, pareigūnams, valstybės tarnautojams ar dirbantiems pagal darbo sutartį darbuotojams (dabar iki 30 kalendorinių dienų), taip pat kariams ir krašto pasaugos sistemos darbuotojams (dabar iki 90 dienų);
- į su komandiruote susijusias kitas būtinas išlaidas įtraukiamos testų išlaidos;
- paliekama galimybė profesinei sąjungai ir darbdaviui susitarti dėl mažesnių dienpinigių taikymo kolektyvinėje sutartyje, o jei jos nėra – vietiniame norminiame teisės akte (dabar darbo sutartyje). Konkretūs dienpinigių dydžiai turės būti papildomai diferencijuoti pagal objektyvius kriterijus (pvz., valstybę, į kurią darbuotojas komandiruojamas; tarptautinio pervežimo rūšį, krovinio pobūdį, komandiravimo trukmę, ekonominės veiklos sezoniskumą, cikliškumą ir kt). Prieš nustatant dienpinigių dydžius, turės būti įvykdytos informavimo ir konsultavimo procedūros DK nustatyta tvarka. Jeigu dienpinigių dydžiai bus nustatomi vietiniame norminiame teisės akte, darbuotojai su juo turės būti supažindinti raštu;
- numatomas likusios neišmokėtos su avansu dienpinigių dalies mokėjimas kartu su darbo užmokesčiu.

Nuostatos, susijusios su dienpinigių dydžių mažinimu pagal objektyvius kriterijus ir teisiniu dienpinigių mokėjimo reglamentavimu, įsigaliojusių 2022 m. liepos 1 d. (taikoma 3 mėn. iki įsigaliojimo taisyklė).

Numatoma nauda. Bus įgyvendintos Regioninės plėtros įstatymo nuostatos, kad kolegijos nariams komandiruotės išlaidos apmokamos Vyriausybės nustatyta tvarka. Komandiruočių į užsienio valstybes trukmės ribojimo atsisakymas įstaigų vadovams leis lanksčiau priimti sprendimus. Aiškesnė dienpinigių mokėjimo tvarka leis sumažinti darbdavių galimybes piktnaudžiauti ir mokėti skirtingas dienpinigių sumas, užtikrins darbuotojų lygiateisiškumą ir palengvins įrodinėjimą kilus darbo ginčui.

Derinimas. Projekto nuostatos derintos su suinteresuotomis ministerijomis (Teisingumo, Finansų, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Užsienio reikalų ministerija), regionų plėtros tarybomis, Nacionaline teismų administracija, Generaline prokuratūra, Lietuvos savivaldybių asociacija, Valstybine darbo inspekcija, Valstybine mokesčių inspekcija, Tarptautiniu transporto ir logistikos aljansu, Lietuvos vežėjų profesine sąjunga, Lietuvos profesine sąjunga „Solidarumas“.

SADM ir VRM parengti atskiri projektai svarstyti 2022-03-22 tarpinstituciniame pasitarime, patikslinti įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir apjungti į vieną nutarimo projektą (suderinta darbo tvarka).

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lt